

การบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า

Management in the Next Decade of General Education Office Khon Kaen University

สุนิสา อ่อนตา¹⁾ และ ดร. ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข²⁾

Sunisa Onta¹⁾ and Dr. Thanomwan Prasertcharoensuk²⁾

¹⁾สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้าด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบ EDFR แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ (1) การศึกษาบริบทสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่น (2) การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 25 รายจำนวน 2 รอบโดยรอบแรกเป็นการสัมภาษณ์ รอบสองเป็นการสอบถามความเห็นด้วยแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การวิเคราะห์ข้อมูลนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการทำนายความเป็นไปได้ของแนวทางในการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า ดังนั้น ค่ามัธยฐาน 3.5 ขึ้นไป ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานไม่เกิน 1.0

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวางแผน สำนักวิชาศึกษาทั่วไปควรมีการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีความหลากหลายในเรื่องอาเซียน เรื่อง ศตวรรษที่ 21 ที่เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียนการพัฒนาแบบการสอนให้มีความหลากหลายทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป การสนับสนุนให้คณะได้จัดทำหลักสูตรศึกษาทั่วไปเพื่อลดความซ้ำซ้อนรายวิชาและบูรณาการแต่ละศาสตร์ให้มีความเหมาะสม การวางแผนให้ผู้ใช้บัณฑิตมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตร มีการพัฒนาอาจารย์อย่างต่อเนื่องด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การมีระบบการคัดสรรอาจารย์ผู้สอนที่ตรงตามวิชาที่สอนที่ชัดเจน มีการวางแผนแลกเปลี่ยนบุคลากรสายสนับสนุนร่วมกับคณะ นักศึกษาในภูมิภาคร่วมกับเครือข่ายในภูมิภาค

2. ด้านการจัดองค์กร การจัดโครงสร้างองค์การแบบยืดหยุ่น การบริหารงานแบบแนวราบเพื่อกระจายอำนาจ มีการกำหนดข้อกำหนดการจ้าง (TOR) ที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์ภาระงานเพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน มีจุดการให้บริการนักศึกษาแบบ ONE STOP SERVICE มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้งานร่วมกันและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะ

3. ด้านการนำองค์การ ผู้บริหารงานสำนักวิชาศึกษาทั่วไปในอนาคตควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการศึกษาทั่วไป บริหารงานแบบเต็มเวลา ผู้บริหารควรมีทักษะด้านประสานสัมพันธ์ ทักษะในด้านการคิด (Thinking skills) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถสนับสนุนให้อาจารย์และบุคลากร ให้มีโอกาสนในการพัฒนาในวิชาชีพ ผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ บุคลากรตลอดจนผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานภายนอก สนับสนุนให้มีการ วิจัยเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียน และควรมีวาระในการดำรงตำแหน่ง

4. ด้านการควบคุม ผู้บริหารสำนักวิชาศึกษาทั่วไปเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีส่วนร่วมในการบริหาร องค์การตามหลักธรรมาภิบาล และการประกันคุณภาพขององค์กร

Abstract

The purpose of this research was to study Management in the next decade of General Education Office Khon Kaen University. The study used Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) that consisted of two phases : 1) contextual study of General Education Office Khon Kaen University 2) an in-depth study General Education Office Khon Kaen University as Management in the next decade that consisted of two rounds of interviews with 25 experts. The first round involved in-depth interviews; while in the second completed a 5-level rating-scaled questionnaire. Quantitative data were analyzed to determine the median, mode, and inter-quartile rang. These results were compared to the following benchmarks for Management in the next decade of General Education Office Khon Kaen University: a median of 3.5 or higher, an inter-quartile rating of 1.5 or lower, and a difference between the mode and median of no more than 1.0.

Findings:

1. Planning General Education Office should have developed for ASEAN and 21st Century in English version or ASEAN's common language. ASEAN's common language should have several patterns for use in current situation. Example support for making general education by the other concern people. Support for making general education that can decrease and adjust the overlap in each course. Planning for evaluate the program by the entrepreneur. Selected system for searching teacher in each the faculty. Planning for changing member and student between the organization or the faculty.

2. Organization Management Flexible organization management, Flat management for manage the power. Set a certain TOR. Job analysis for manner development. ONE STOP SERVICE for student. Center of learning and develop network between the faculties in university.

3. Organization Leader Ideal leader of general education should have knowledge in general education, full-time management, relationship management skills and thinking skills. Leaders have to support teacher and member in organization for develop in occupation. Leader should support teacher and member of organization have learning between organizations. Support for research and development for student and have a term of management.

4. Control Administrator of General Education Office should give a chance the concern people have participation according to the principle of good governance and have a process of quality assurance of the organization.

Keywords: management ethnographic delphi future research general education office khon kaen university

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย มีความพยายามในการพัฒนาและปรับตัวเพื่อรองรับกับสภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น โดยมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่งได้เพิ่มศักยภาพการแข่งขัน เพื่อรองรับนักศึกษาจากทุกภูมิภาคทั่วโลก อย่างไรก็ตามการจะปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มอนาคต เพื่อเป็นกรอบในการปรับทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับอนาคตที่จะมาถึง ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีทรัพยากรที่จำกัด อีกทั้งผู้เรียนมีความต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และผู้เรียนมีโอกาสเลือกสถาบันอุดมศึกษาได้มากขึ้น ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต่างพยายามพัฒนาตนเองให้แข่งขันได้ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะที่ถนัด ทำได้ดี มีความเชี่ยวชาญ และมีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อทุ่มทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การพัฒนาบุคลากรที่เป็นจุดเด่นนั้นได้อย่างมีคุณภาพ และแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ประกอบกับทิศทางการความร่วมมือกันด้านการพัฒนาภูมิภาคและประเทศในเขตของภูมิภาคเดียวกันเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ในความร่วมมืออย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เพื่อก้าวสู่ประชาคมโลกและประชาคมอาเซียนในปี 2558 ยังเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเร่งพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [8] งานวิจัยหลายชิ้น อาทิ พระมหาสาคร ภักดีนอก [9], ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข [12] และสุวิชัย โกศลยะวัฒน์ [11] ได้เสนอรายงานผลการศึกษาที่สะท้อนความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อาทิ ทิศทางของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า ภาพอนาคตของการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการศึกษาของไทย นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้อง บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนโดยถักทอหรือประสานไปพร้อมกับองค์ความรู้หลัก จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)
 - 2) ความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)
 - 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง (Civic Literacy)
 - 4) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ (Health Literacy) และ
 - 5) ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)
- มีทักษะที่ต้องบูรณาการผสมผสานในการเรียนการสอนในองค์ความรู้วิชาในศตวรรษที่ 21 มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ตลอดจนยุทธวิธีในการบริหารงานที่มีความหลากหลายและท้าทายมากยิ่งขึ้น การเป็น มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ อันดับ 1 ใน 3 ของประเทศ อันดับ 1 ใน 80 ของเอเชีย และอันดับ 1 ใน 400 ของโลก มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำระดับโลก นำมาสู่การกำหนดพันธกิจและนโยบายในการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2554-2558) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้คือ การมีระบบบริหารจัดการที่ดี ที่สร้างคุณภาพชีวิตและความผาสุกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร (Healthy organization) ควบคู่กับการสร้างธรรมาภิบาลและมาตรฐานการทำงานที่มีผล สัมฤทธิ์สูง (High performance organization) การผลิตบัณฑิตที่ดี มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทักษะและความรับผิดชอบในการทำงาน รวมทั้งการใช้ชีวิตในสังคม ใฝ่รู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีสมรรถนะระดับสากล สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ บนพื้นฐานของความเป็นไทย ซึ่งสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเน้นการพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเนื้อหาสาระของรายวิชามีความสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นคือ คุณลักษณะเด่น “พร้อมทำงาน” คุณลักษณะทั่วไป วิชาการ (Knowledge) วิชางาน (Skills) วิชาคน (Attitude) และคุณลักษณะ

เฉพาะของสาขานั้นๆ และจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education [TQF: HEd]) กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 [1] ตลอดระยะเวลาเกือบ 9 ปีของการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง อาทิ เช่น มคอ.3 หลักสูตรมหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ. 2553 การพัฒนานักศึกษา อาจารย์ผู้สอน กระบวนการบริหารจัดการโดยเฉพาะห้องเรียนที่ยังมีปัญหา ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันและเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย เพื่อการรองรับการพัฒนาในอีก 10 ปีข้างหน้าที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้พร้อมทำงาน สูตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพสำหรับนักศึกษาศึกษาทั่วไป [5] ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้าตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นอย่างไรและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในการจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่ยั่งยืนรวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาหน่วยงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 25 คน จุมพล พูลภัทรชีวิน [4] แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย จากการศึกษาวิเคราะห์บริบทสำนักวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการจากเอกสาร รายงานงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า (ปี พ.ศ. 2567) ด้วยการวิจัยอนาคตแบบ EDFR โดยแบ่งเป็น 2 รอบ ดังนี้

- **รอบที่ 1** ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) จากนั้นส่งกลับข้อมูลกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันคำสัมภาษณ์

- **รอบที่ 2** นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นเพื่อสร้างและพัฒนาแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ และข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์และเขียนสรุปเป็นความเรียง

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการเลือก เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยพิจารณาถึงตำแหน่ง หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ ณ ปัจจุบัน ด้วยความรอบรู้และมีประสบการณ์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นกลุ่มผู้บริหาร ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย กลุ่มนักวิชาการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้จำนวนผู้เชี่ยวชาญขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป จะทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนน้อยมากหรือเกือบจะคงที่ คือ 0.02 มนต์ชัย เทียนทอง [7]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รอบที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้า

รอบที่ 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ของแบบสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา รูปแบบของแบบสอบถาม ความเหมาะสมด้านภาษา จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ผู้บริหารประจำคณะ และผู้อำนวยการ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ข้อคำถามทุกข้อโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.0 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

รอบที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่อยู่ในประเด็นเดียวกันเข้าด้วยกัน โดยรักษาคำสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญไว้ให้มากที่สุด จัดกลุ่ม จัดประเด็น ความถี่ ที่กล่าวถึง

รอบที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) มีค่าตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ (Q3-Q1) มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการบริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่นในทศวรรษหน้าจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน คือ การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีความหลากหลายในเรื่อง อาเซียน ศตวรรษที่ 21 ที่เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียนเพื่อสู่นาอนาคตข้างหน้า การพัฒนารูปแบบการสอนให้มีความหลากหลายเหมาะสม การส่งเสริมให้บุคคลภายนอกมี

ส่วนร่วมในการจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นโยบายสนับสนุนให้คณะได้จัดทำหมวดศึกษาทั่วไปเพื่อลดความซ้ำซ้อนรายวิชา ให้ผู้ใช้บัณฑิตมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตร มีการพัฒนาอาจารย์อย่างต่อเนื่องด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ระบบการคัดสรรอาจารย์ผู้สอน การแลกเปลี่ยนบุคลากรสายสนับสนุนร่วมกับคณะ นักศึกษาในภูมิภาคร่วมกับเครือข่ายในภูมิภาค

2) ด้านการจัดองค์การ ควรมีการจัดโครงสร้างองค์การแบบยืดหยุ่น การบริหารงานแบบแนวราบเพื่อกระจายอำนาจ มีการกำหนดข้อกำหนดการจ้าง (TOR) ที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์ภาระงานเพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน มีจุดการให้บริการนักศึกษาแบบ ONE STOP SERVICE มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะ 3) ด้านการนำองค์การ ผู้บริหารงานสำนักวิชาศึกษาทั่วไปในอนาคตควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการศึกษาทั่วไป บริหารงานแบบเต็มเวลา ผู้บริหารควรมีทักษะด้านประสานสัมพันธ์ ทักษะในด้านการคิด (Thinking skills) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถสนับสนุนให้อาจารย์และบุคลากรให้มีโอกาสในการพัฒนาในวิชาชีพ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ บุคลากรตลอดจนผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานภายนอก สนับสนุนให้มีการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียน และควรมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4) ด้านการควบคุม ผู้บริหารสำนักวิชาศึกษาทั่วไปเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องข้องมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล และการประกันคุณภาพขององค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยในภาพรวม พบว่า **ด้านการวางแผน** พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ด้านการวางแผนในระดับ “มากที่สุด” มีความเห็นสอดคล้องในคำถามจำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อคือ มีการสนับสนุนให้คณะได้จัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อลดความซ้ำซ้อนรายวิชา และบูรณาการแต่ละศาสตร์ให้มีความเหมาะสม ซึ่งปัจจุบันสำนักวิชาศึกษาทั่วไปได้เปิดโอกาสให้คณะสามารถดำเนินการจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ของคณะได้เองโดยคณะที่มีการดำเนินการเปิดจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยขอนแก่นวิทยาเขตหนองคาย สำนักวิชาศึกษาทั่วไป [6] ซึ่งพบว่ายังมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับคณะที่มีในมหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมาใช้บริการในส่วนของสำนักวิชาศึกษาทั่วไปอยู่ค่อนข้างมาก หากคณะได้มีการจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเองมากขึ้นตามที่มีนโยบายสนับสนุนให้คณะจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้เอง 9 หน่วยกิตแล้ว จะทำให้ภาระในส่วนกลางจากเดิมที่ต้องดูแลนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคณะ ลดน้อยลง อีกทั้งยังช่วยในการบริหารจัดการในเรื่องห้องเรียนลดน้อยลงไปด้วย เนื่องจากคณะวิชารับผิดชอบในเรื่องของห้องเรียนให้กับนักศึกษาตนเอง และลดงบประมาณในการบริหารจัดการให้กับองค์กรส่วนกลางในการจ่ายค่าตอบแทนอาจารย์ผู้สอนที่มาจากต่างคณะ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าว การส่งเสริมให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการจัดทำหมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งปัจจุบันมีการเชิญหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักสูตรของแต่ละคณะเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรเรื่อยมา ในส่วนนี้ผู้เชี่ยวชาญมองว่าควรจะให้หน่วยงานภายนอกที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตลอดจนผู้ใช้บัณฑิตได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เปิดเวทีวิพากษ์หลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรนั้นไปใช้จริง เพื่อสะท้อนมุมมองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและจะทำให้ได้ข้อมูลรอบด้านในการนำไปปรับปรุงให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับ “มาก” จำนวน 9 ข้อ มีความเห็นสอดคล้องในข้อคำถามคือ การพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายในเรื่อง อาเซียน ภาษา และศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบการสอนให้มีความหลากหลายทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรศึกษาทั่วไปที่เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับสภินา ยะรัช [10] พบว่า ส่วนคุณลักษณะบัณฑิตที่ประชาคมอาเซียนคาดหวัง

ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย 2) ด้านจิตพิสัย 3) ด้านทักษะพิสัย สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีความพร้อมร้อยละ 49.48 ในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ 1) ด้านอาชีพ มีความพร้อมร้อยละ 30.91 2) ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต มีความพร้อมร้อยละ 64.34 (ด้านพุทธิพิสัย ร้อยละ 61.82 ด้านจิตพิสัย ร้อยละ 58.86 และด้านทักษะพิสัย ร้อยละ 76.67) และ 3) ด้านกิจกรรมการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต มีความพร้อมร้อยละ 53.20 (ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ร้อยละ 59.40 ด้านหลักสูตร ร้อยละ 54.60 ด้านการเรียนการสอน ร้อยละ 52.60 ด้านอาจารย์และบุคลากร ร้อยละ 51.80 และด้านการแนะแนวอาชีพและการทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน ร้อยละ 48) และในส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการจำเป็นด้านอาชีพ 2) ความต้องการจำเป็นด้านกิจกรรมการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต และ 3) ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของบัณฑิต สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการผลิตและพัฒนาบัณฑิตที่ตอบสนองต่อการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการพัฒนาอาจารย์อย่างต่อเนื่องด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การมีระบบการคัดสรรอาจารย์ผู้สอนที่ตรงตามวิชาที่สอนที่ชัดเจน มีการวางแผนแลกเปลี่ยนบุคลากรสายสนับสนุนร่วมกับคณะ มีการวางแผนการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในภูมิภาคร่วมกับเครือข่ายในภูมิภาค การวางแผนให้ผู้ใช้บัณฑิตมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตร ถึงแม้ว่าหัวข้อ คือ การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในสายวิชาชีพอย่างเป็นระบบที่แนวโน้มมีโอกาสเป็นไปได้อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และมีความเห็นสอดคล้องในข้อคำถาม แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นในอนาคต และเป็นสิ่งสำคัญคือ การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้มีความเข้าใจในปรัชญาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระยะยาว คือ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรจะมีระบบในการพัฒนาอย่างจริงจัง การคัดสรรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพทั้ง

คุณวุฒิ และวิวุฒิ โดยอาจจัดทำในรูปของโครงการ ส่วนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนอย่างต่อเนื่องใน สาขาวิชาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญคือ ต้องพัฒนาให้ มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน ในระยะยาว เนื่องจากต้องมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสำนัก วิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มีความเข้ม แข็ง เกิดประสิทธิภาพสามารถพัฒนาตนเองตลอดจน การสร้างเครือข่ายร่วมภายในมหาวิทยาลัยและภายนอก มหาวิทยาลัยในการทำงานอย่างแท้จริง

ด้านการจัดองค์การ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ด้านการจัดองค์การในระดับ “มากที่สุด” มีความเห็นสอดคล้องในคำถาม จำนวน ทั้งสิ้น 3 ข้อ คือ มีการจัดโครงสร้างองค์การแบบยืดหยุ่น มีการบริหารงานแบบแนวราบเพื่อกระจายอำนาจ มีการ กำหนดข้อกำหนดการจ้าง (TOR) ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้อง กับ Certo [3] ที่กล่าวถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคล และทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและ รักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้ม ที่มีโอกาสเป็นไปได้ด้านการจัดองค์การในระดับ “มาก” มีความเห็นสอดคล้องในคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ คือ มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันของหน่วยงานทั้ง ภายในหน่วยงานเอง และหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ขอนแก่นในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ ระบบงานร่วมกันในการให้บริการนักศึกษา มีจุดการ ให้บริการนักศึกษาแบบ ONE STOP SERVICE มีการ วิเคราะห์ภาระงานเพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน การ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะ แต่สิ่งหนึ่งที่ ผู้วิจัยเห็นว่ามีมีความจำเป็นในอนาคตและเป็นสิ่งสำคัญ คือ สิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญคือ การมีโครงสร้าง การบริหารงานที่มีความชัดเจน แผนในระยะยาวควรมี การลดขั้นตอนของสายบังคับบัญชาให้สั้นลงเหมือนรูป แบบเอกชน ประกอบกับการมีข้อกำหนดการจ้างที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรสามารถที่จะทำงานได้เกิดประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อนโยบายของสำนักวิชาศึกษาทั่วไปใน ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านการนำองค์การ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ด้านการนำองค์การในระดับ “มากที่สุด” และมีความเห็นสอดคล้องในข้อคำถามแนว โนม์ จำนวน 2 ข้อ จากแนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ คือ ผู้บริหารองค์การควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ศึกษาทั่วไป บริหารงานได้แบบเต็มเวลา ผู้บริหารควรมี ทักษะในการนำด้านการคิด (Thinking skill) ซึ่งบทบาท ผู้บริหารมีส่วนสำคัญมากในการที่จะนำพาองค์กรให้ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ในอนาคต การเปิดเสรีของกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีการแข่งขัน ค่อนข้างสูง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งหลายอย่างมาสู่องค์กรให้ก้าวข้ามการแข่งขันที่ สูงขึ้นในการพัฒนาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด และ สุทธิทอง ศรีสะอาด [2] ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการและ กิจกรรมที่ผู้บริหารขององค์การทางการศึกษาใช้ภาวะ ผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ ศาสตร์และศิลปทางการบริหารมาใช้ในกิจการทางการ ศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษา และสมาชิกของ สังคม ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ความ สามารถในการเรียนรู้การประกอบอาชีพ และเป็นคนดี ของสังคมด้านการนำองค์การในระดับ “มาก” มีความ เห็นสอดคล้องในคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ คือ วาระ การดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์การ ผู้บริหารควรมี ทักษะประสานสัมพันธ์ ผู้บริหารสนับสนุนให้อาจารย์ และบุคลากรให้มีโอกาสในการพัฒนาในวิชาชีพ ผู้บริหาร สนับสนุนและเปิดโอกาสให้อาจารย์ บุคลากรและผู้เรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานภายนอก ผู้บริหาร สนับสนุนให้มีการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียน สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีมีความจำเป็นในอนาคตและเป็น สิ่งสำคัญคือการศึกษาที่สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัย ขอนแก่นจะก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารในการที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย ในการพัฒนาองค์การไปสู่เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ ยิ่งที่ควรมีการทบทวน

ด้านการควบคุม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แนวโน้มที่มีโอกาสเป็นไปได้ด้านการควบคุมในระดับ “มากที่สุด” และมีความเห็นสอดคล้องในข้อคำถามแนว โนม์ จำนวน 2 ข้อ มีการกำหนดแผนการประกันคุณภาพ ขององค์กร ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล สิ่งหนึ่งที่ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นในอนาคตและเป็นสิ่งสำคัญ คือการที่สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานการจัดการเรียน การสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อตอบสนองกับ ความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้สะท้อนมุมมอง นำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารและผู้รับ ผิดชอบนโยบายได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับสำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดไว้โดยได้เสนอ เป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า หลักธรรมาภิบาล นั้นประกอบด้วย 6 หลักการคือ 1) หลักคุณธรรม 2) หลัก นิติธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสามารถนำสารสนเทศในการตัดสินใจ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ วางแผน กลยุทธ์ในการป้องกันปัจจัยที่จะส่งผลกระทบและปัจจัย ส่งเสริมในการพัฒนาหน่วยงาน

2. ผู้บริหาร สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัย ขอนแก่นใช้เป็นสารสนเทศนำไปเป็นแนวทางการเตรียม ความพร้อมในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายทิศของสำนักวิชา ศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่นในการกำหนดแผน ยุทธศาสตร์ หรือแนวปฏิบัติเพื่อการบรรลุความเป็นเลิศ ในด้านการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

2) ควรมีการวิจัยเชิงพัฒนาในเรื่องของรูปแบบการ บริหารจัดการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป

3) ควรมีการวิจัยผลกระทบจากปัจจัยภายใน องค์กรที่อาจจะส่งผลต่อการดำเนินงานของแผนในระยะ ยาว เช่น จุดเด่น จุดด้อย โอกาส ปัญหา อุปสรรค หรือแม้

กระทั่งภัยคุกคามที่จะต้องรีบเร่งดำเนินการเพื่อให้องค์กร บรรลุวิสัยทัศน์

เอกสารอ้างอิง

- [1] Academic and International Relations Khon Kaen University. Announce Khon Kaen University 3/2551 KCU's Graduate Qualifications Framework and Policy of producing graduates Khon Kaen University. Khon Kaen: Academic; 2008.
- [2] Boonchom & Suritong Sreesaad. Research of Educational Administration. 4th ed. Bangkok: Suwiriyasas; 2012.
- [3] Certo, C.S. Modern management. New Jersey: Prentice Hall; 2000.
- [4] Chumpol Poolpatarachewin. Future Research EDFR. Documentation Training Seminar: Future Research. Khon Kaen: Faculty of Education, Khon Kaen University; 2009.
- [5] Khon Kaen University. Annual Report 2012. Khon Kaen: General Education Office Khon Kaen University; 2012.
- [6] Khon Kaen University. General Education Program, Khon Kaen University Revised 2010. Khon Kaen: General Education Office Khon Kaen University; 2010.
- [7] Monchai Teantong. Statistics and Research Methodology for Information Technology. Bangkok: Rouykarphim; 2005.
- [8] Office of the Education Council Ministry of Education. National Education Plan Revised 2009-2016. Khon Kaen : Office of the Education Council; 2010.
- [9] Phramaha Sakom Pagdenog. The Tendency of Mahamakut Buddhist University in The Next Decade(2012-2021). A Thesis of Doctor of Philosophy Educational Administration Graduate School Khon Kaen University; 2012.

- [10] Subin Yuraruch. The Readiness of the Development of Graduates in the Private Higher Education Institutions in Thailand to Support the ASEAN Economic Community. APHEIT JOURNAL; 2011.
- [11] Suwichai Kosaiyawat. Trends of Social Change and Its Impact on Thai Education in The Early 21st Century (C.E. 2000-2010): A Case Study in The Eastern Region of Thailand. A Thesis of Doctor of Philosophy Educational Administration Graduate School Chulalongkorn University; 1995.
- [12] Thanomwan Prasertcharoensuk. A Scenario of Khon Kaen University as a research University . A Thesis of Doctor of Philosophy Educational Administration Graduate School Khon Kaen University; 2006.